

MEHMED EFENDİ,**Yâkubzâde**

(ö. 1077/1666)

Halvetî şeyhi,
şair ve dinî eserler bestekârı.

Bursa'nın Karaağaç mahallesinde doğdu. Aynı mahalledeki Halvetî Tekkesi şeyhi Yâkub Efendi'nin oğludur. Kur'an kıraati ve hitabet sahalılarında Bursa'nın en önemli kişisi olarak bilinen babasının yanında sülûkunu tamamladı ve ondan icazetnâme aldı. Bu arada dönemin diğer âlimlerinin derslerini takip ederek kendini yetiştirdi. Babasının 17 Cemâziyelevvel 1052'de (13 Ağustos 1642) vefatı üzerine adı geçen tekkenin şeyhliğine getirildi. Dinî eserler bestekârı Gülşenî Kefeli Derviş Abdi Bursa'ya geldiğinde Mehmed Efendi onu tekkesinde bir müddet misafir etmiş, bu sırada kabiliyet ve vukufunu görerek tekkenin zâkirbaşılığına tayin etmiştir. Yirmi dört yılı aşkın bir süre tekke de şeyhlik yapan Mehmed Efendi 17 Cemâziyelevvel 1077 (15 Kasım 1666) tarihinde vefat etti ve tekkenin hazîresinde babasının mezarının yanına defnedildi. Yerine oğlu İbrâhim Efendi postnişin oldu.

Mehmed Efendi, kaleme aldığı şiirlerinin yanında bestelediği eserlerle de dönemin tanınmış sanatkârları arasında yer almıştır. Şiirlerinde "Bîçâre" mahlasını kullanmış, ancak bugüne kadar bir divanına rastlanmamıştır. El yazması güfte mecmualarında bazı dinî besteleri görülmekteyse de günümüze sadece "Milk-i bekâdan gelmişem" mısraı ile başlayan güftesi Yunus Emre'ye ait bir ilâhisi ulaşmıştır. Güfte mecmualarında nevâ makamında kayıtlı olan bu eser zamanımızdaki bazı nota neşriyatında gerdâniye makamında yayımlanmıştır (*Yunus İlahileri Güldestesi*, s. 138-139; Hatipoğlu, s. 57-58). Mehmed Efendi ayrıca *Tarikatnâme-i Halvetiyye* adlı bir eser kaleme almıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Beliğ, *Güldeste*, s. 138-139; Şeyhî, *Vekâyiu'l-fuzalâ*, II, 145, 562-563; Müstakimzâde, *Mecmûa-i İlahiyyât*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3397, vr. 30^a, 33^b; Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfan*, Âtîf Efendi Ktp., nr. 1923, vr. 162^b-163^a; Hüseyin Vassâf, *Sefîne*, V, 19-20; Mehmed Şemseddin, *Bursa Dergâhları: Yâdigâr-ı Şemsi* (haz. Mustafa Kara - Kadir Atlansoy), Bursa 1997, s. 604-605; Sadettin Nüzhet Ergun, *Türk Musikisi Antolojisi*, İstanbul 1942, I, 35, 51, 72-73; *Yunus İlahileri Güldestesi*, Ankara 1991, s. 54-55, 138-139; Ahmet Hatipoğ-

lu, *Besteleriyle Yunus Emre İlahileri*, Ankara 1993, s. 57-58; Özalp, *Türk Musikisi Tarihi*, I, 372-373; Necdet Yılmaz, *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf*, İstanbul 2001, s. 164-165; Öztuna, *BTMA*, II, 40.

 NURİ ÖZCAN
MEHMED EFENDİ,**Yirmisekiz Çelebi**

(bk. YİRMİSEKİZ ÇELEBİ

MEHMED EFENDİ).

MEHMED EMİN, Edib

(bk. EDİB MEHMED EMİN).

MEHMED EMİN AĞA

(ö. 1815)

Hassa başmimarı.

İnşaat defterlerinde Hâfız Mehmed Emin imzasını kullanmıştır. Onunla ilgili en önemli bilgiler, 2 Ocak 1802 tarihli Hassa Mimarları Ocağı mimar halifelerinin listesinde yer almaktadır (BA, Cevdet-Maarif, nr. 5481). Buna göre Hacı Ali oğlu Selânikli Hâfız Mehmed Emin, 2 "sağ akçe" yevmiye ile 7 Mart 1785 tarihinde mimar halifesi olarak tayin edildi. Mimar halifeliği süresince önemli işlere imza attı. 1795'te Kırım yakınlarındaki Anapa Kalesi'nin tamiratını (BA, Cevdet-Nafia, nr. 47), 10 Mayıs 1802'de Lârende'de medfun Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî'nin annesinin türbe ve tekkesinin tamiratını (BA, Cevdet-Evkaf, nr. 11763) gerçekleştirdi. Bu arada 1802 yılında Hasköy Mühendishânesi'nde eğitim almaları sağlanan kırk altı mimar halifesinin arasında yer alarak bilgisini arttırdı (BA, Cevdet-Maarif, nr. 3964).

Mehmed Emin Ağa üç dönem Hassa başmimarlığı yaptı. İlk başmimarlığı 1807 ortalarından 1808 sonuna kadar sürdü. Bu dönemde 17 Ekim 1807'de Hasbahçe Kayıkhânesi'nin inşasını (BA, Cevdet-Saray, nr. 3063), 24 Ekim 1807'de Enderûn-ı Hümâyün Cebehânesi yanında Tüfenkhâne ve ambar inşasını (BA, Cevdet-Askeri, nr. 20704), 26 Aralık 1807'de Humbarahane Kışlası tamiratını (BA, D.BŞM, nr. 7482), 10 Şubat 1808'de Boğaziçi Yûşâ tepesinde tabya inşasını (BA, Cevdet-Askeri, nr. 14829), 15 Temmuz 1808'de dergâh-ı âli kapıcıbaşılı kışlalarının tamiratını (BA, Cevdet-Askeri, nr. 15915) ve 6 Eylül 1808'de Rumeliboğazı Feneri'nin

tamiratını (BA, Cevdet-Askeri, nr. 45080) yaptı.

Halefi Seyyid Mustafa Ağa'nın 1808 yılı sonlarındaki birkaç aylık görevinin ardından 1809 ortalarında kadar yaptığı ikinci dönem başmimarlığında 7 Şubat 1809'da Sultanahmet'te Cebehâne Kışlası yanında bir yangın sonucu harap olan Abdurrahman Şâmî Türbesi ve türbedar odasının inşasını (BA, Cevdet-Evkaf, nr. 8352), 16 Şubat 1809'da Beşiktaş Sahilsaray'ında yeni bir kasır inşasını (BA, Cevdet-Saray, nr. 4431) ve 29 Mart 1809'da Haliç ve Boğaziçi'ndeki iskelelerin tamiratını (BA, Cevdet-Belediye, nr. 1766) gerçekleştirdi.

Seyyid Mustafa Ağa ile altı aya yakın bir görev değişikliğinden sonra 1810 yılı başlarında üçüncü defa Hassa başmimarı oldu. Ölümüne kadar devam eden bu dönemde Mart 1810'da Bâbüâlî'de harem dairesinin yıkılan tavanının (BA, Cevdet-Dahiliye, nr. 1224), 28 Mayıs 1810'da yeniçeri kışlalarında eski odaların (BA, Cevdet-Askeri, nr. 12383), 10 Ağustos 1810'da Dâvud Paşa Saray'ında cami, mutfak ve birkaç kasrın (BA, Cevdet-Saray, nr. 3315), 30 Kasım 1810'da Enderûn-ı Hümâyün Cebehânesi büyük kubbesinin (BA, Cevdet-Saray, nr. 2537), 2 Ağustos 1812'de Kasımpaşa ve Meyyit İskelesi ile Tatavla yakınındaki Kızılköprü'nün (BA, Cevdet-Belediye, nr. 3078), 10 Ağustos 1812'de Taksim Topçu Kışlası'nın (BA, Cevdet-Askeri, nr. 7070), 9 Ekim 1813'te Mirâhur Kasrı yakınındaki Karaağaç İskelesi'nin (BA, Cevdet-Saray, nr. 3688) ve 12 Aralık 1814'te Tophane'de Arabacılar Kışlası Zâbitan Dairesi, marangozhane ve ahırlarla Şehremini'de büyük araba ambarlarının (BA, Cevdet-Askeri, nr. 41631) tamiratını yaptı.

Mehmed Emin Ağa İstanbul'da vefat etti. Ölümü ve yerine Ali Rızâ Efendi'nin tayinine ilişkin, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan 23.207 numaralı hatt-ı hümâyünün tarihi 1235 (1820) olarak kaydedilmişse de 29 Receb 1230 (7 Temmuz 1815) tarihli Cevdet Askerî 14.302 numaralı belgede kendisinden "müteveffa" olarak söz edilmesi sebebiyle hatt-ı hümâyünün tarihi 1230 (1815) olmalıdır.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, *HH*, nr. 23207, 1230/1815; nr. 26752, 1230/1815; BA, Cevdet-Askeri, nr. 7070, 20 Receb 1227; nr. 12383, 23 Rebülâhîr 1225; nr. 14302, 29 Receb 1230; nr. 14829, 12 Zilhicce 1222; nr. 15915, 25 Cemâziyelevvel 1223; nr. 18526, 7 Muharrem 1217; nr. 20704, 21 Şaban 1222; nr. 41631, 19 Zilhicce 1229; nr. 45080, 15 Receb 1223; BA, Cevdet-Maarif, nr. 3964, 17 Ramazan 1216; nr. 5481, 27 Şaban 1216;